

1 Živnostenské podnikání, malé a střední podniky

Živnostenské podnikání

Živnostenské podnikání se v ČR řídí zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (dále jen zákon). Tento zákon se často (téměř každoročně) novelizuje, tzn. že je nezbytně nutné pracovat vždy s aktuálním zněním zákona, event. jeho výkladem. Živnost je fakticky povolením k podnikání, tzn. povolením k provozování určité činnosti, která spadá do působnosti živnostenského zákona. Okruh činností je v zákoně vymezen negativně, tzn. že v zákoně jsou vymezeny ty činnosti, které nejsou živnostmi a ty činnosti, které v tomto vymezení nejsou uvedeny, automaticky živnostmi jsou.

Provozování živnosti (jako činnosti) je nutno oddělit od právní formy podniku (jako právního rámce, v rámci kterého je živnost provozována). Živnost totiž mohou provozovat jak fyzické, tak právnické osoby.

Provozování živností je také spojeno s poplatky (jedná se především o vydání živnostenského oprávnění). Tyto poplatky nejsou uvedeny v zákoně o živnostenském podnikání, ale jsou upraveny zvlášť zákonem č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích. Díky tomu, že i tento zákon prochází v poslední době změnami, je nutné také v tomto případě pracovat s aktuálním zněním zákona.

Příklad 5.1.

Určete, o jakou činnost se jedná z hlediska provozování živnosti (k řešení použijte živnostenský zákon v aktuálním znění):

- a) Provozování solária
- b) Kominictví
- c) Tlumočení
- d) Provozování krematoria
- e) Výcvik psů
- f) Oceňování podniků
- g) Prodej zbraní
- h) Výroba hudebních nástrojů
- i) Velrybářství
- j) Oční optika
- k) Nákup a prodej výbušnin
- l) Výuka na vysoké škole
- m) Výroba mléčných výrobků
- n) Soukromý detektiv
- o) Exekutor

Řešení

- a) Vázaná
- b) Řemeslná

- c) Nejedná se o živnost, je upraveno speciálním zákonem
- d) Koncesovaná
- e) Vázaná
- f) Vázaná
- g) Koncesovaná
- h) Řemeslná
- i) Nejedná se o živnost, je upraveno speciálním zákonem
- j) Vázaná
- k) Koncesovaná
- l) Nejedná se o živnost, je upraveno speciálním zákonem
- m) Řemeslná
- n) Koncesovaná
- o) Nejedná se o živnost, je upraveno speciálním zákonem

Příklad 5.2.

S využitím aktuálního znění živnostenského zákona doplňte následující tabulku:

Tabulka 1: Typy živností - prázdné

Živnost	Typ	Požadovaná způsobilost	Žádost posuzuje
Výroba invalidních vozíků			
Zednictví			
Provozování autoškoly			
Říční doprava			

Řešení

Tabulka 2: Typy živností - dle zákona

Živnost	Typ	Požadovaná způsobilost	Žádost posuzuje
Výroba invalidních vozíků	Volná	-	Živnostenský úřad
Zednictví	Řemeslná	Dle § 21 a § 22 Zákona č. 455/1991 Sb.	Živnostenský úřad
Provozování autoškoly	Vázaná	Osvědčení od krajského úřadu, 1 rok praxe	Živnostenský úřad
Říční doprava	Koncesovaná	Dle § 33a zákona č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě, ve znění zákona č. 358/1999 Sb.	Ministerstvo dopravy, Živnostenský úřad

Příklad 5.3. ¹

Podnikatel (fyzická osoba) si chce otevřít restauraci, kde si chce sám vařit pivo. Podnikatel se narodil v roce 1989 a v roce 2007 byl odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody na 6 měsíců s odkladem na 3 roky (za způsobenou automobilovou nehodu, při které zranil chodce).

Příklad 5.3.1.

Spĺňuje podnikatel všeobecné podmínky provozování živnosti?

¹ Pramen: Suchánek, P.; Špaček, D. *Ekonomika organizací. Distanční studijní opora*. Brno, 2010

Řešení

Všeobecné podmínky pro provozování živnosti podnikatel splňuje:

- 1) Je mu více než 18 let.
- 2) Je způsobilý k právním úkonům (z textu nevyplývá, že by nebyl).
- 3) Je bezúhonný (byl odsouzen k podmíněnému trestu, který navíc nesouvisí s jeho podnikáním).

Příklad 5.3.2.

Jaké živnostenské oprávnění musí podnikatel vlastnit?

Řešení

Podnikatel musí vlastnit 2 řemeslné živnosti:

- 1) Pivovarnictví a sladovnictví
- 2) Hostinská činnost

Příklad 5.3.3.

Existují další podmínky pro provozování podnikatelské činnosti? Pokud ano, které?

Řešení

Podnikatel musí být k provozování těchto řemeslných živností odborně způsobilý, tzn., že: musí se prokázat dokladem o:

- a) Řádném ukončení středního vzdělání s výučním listem v příslušném oboru vzdělání.
- b) Řádném ukončení středního vzdělání s maturitní zkouškou v příslušném oboru vzdělání, nebo s předměty odborné přípravy v příslušném oboru.
- c) Řádném ukončení vyššího odborného vzdělání v příslušném oboru vzdělání.
- d) Řádném ukončení vysokoškolského vzdělání v příslušné oblasti studijních programů a studijních oborů.
- e) Uznání odborné kvalifikace, vydaným uznávacím orgánem podle zákona o uznávání odborné kvalifikace.
- f) Ověření nebo uznání dosažené úplné kvalifikace pro příslušný obor na základě zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

Výše uvedené doklady prokazující odbornou způsobilost mohou být nahrazeny doklady o:

- a) Řádném ukončení středního vzdělání s výučním listem v příbuzném oboru vzdělání a dokladem o vykonání jednorocní praxe v oboru,
- b) Řádném ukončení středního vzdělání s maturitní zkouškou v příbuzném oboru vzdělání a dokladem o vykonání jednorocní praxe v oboru,
- c) Řádném ukončení vyššího odborného vzdělání v příbuzném oboru vzdělání a dokladem o vykonání jednorocní praxe v oboru,

- d) Řádném ukončení vysokoškolského vzdělání v příslušné příbuzné oblasti studijních programů a studijních oborů,
- e) Řádném ukončení rekvalifikace pro příslušnou pracovní činnost, vydaným zařízením akreditovaným podle zvláštních právních předpisů, nebo zařízením akreditovaným Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, nebo ministerstvem, do jehož působnosti patří odvětví, v němž je živnost provozována, a dokladem o vykonání jednorochní praxe v oboru.
- f) Vykonání šestileté praxe v oboru.

Navíc lze odbornou způsobilost prokázat doklady, které osvědčují, že předmětnou činnost vykonával v jiném členském státě Evropské unie:

1) V rámci živnosti pivovarnictví a sladovnictví:

- a) Po dobu 3 po sobě jdoucích let jako samostatně výdělečně činná osoba nebo ve vedoucím postavení, je-li držitelem dokladu o dosažené kvalifikaci vydaného nebo uznaného příslušným orgánem nebo institucí členského státu a potvrzujícího nejméně tříleté vzdělání a přípravu, které jej odborně připravují pro výkon předmětné činnosti v členském státě původu.
- b) Po dobu 4 po sobě jdoucích let jako samostatně výdělečně činná osoba nebo ve vedoucím postavení, je-li držitelem dokladu o dosažené kvalifikaci vydaného nebo uznaného příslušným orgánem nebo institucí členského státu a potvrzujícího nejméně dvouleté vzdělání a přípravu, které jej odborně připravují pro výkon předmětné činnosti v členském státě původu.
- c) Po dobu 5 po sobě jdoucích let ve vedoucím postavení, z toho nejméně 3 roky v odborné funkci s odpovědností za nejméně jedno oddělení podniku, je-li držitelem dokladu o dosažené kvalifikaci vydaného nebo uznaného příslušným orgánem nebo institucí členského státu a potvrzujícího nejméně tříleté vzdělání a přípravu, které jej odborně připravují pro výkon předmětné činnosti v členském státě původu.

2) V rámci hostinské činnosti:

- a) Po dobu 3 po sobě jdoucích let jako samostatně výdělečně činná osoba nebo ve vedoucím postavení, přičemž výkon činnosti nesmí být ukončen více než 10 let před ohlášením živnosti.
- b) Po dobu 2 po sobě jdoucích let jako samostatně výdělečně činná osoba nebo ve vedoucím postavení, je-li držitelem dokladu o dosažené kvalifikaci vydaného nebo uznaného příslušným orgánem nebo institucí členského státu a potvrzujícího vzdělání

a přípravu, které jej odborně připravují pro výkon předmětné činnosti v členském státě původu.

- c) Po dobu 2 po sobě jdoucích let jako samostatně výdělečně činná osoba nebo ve vedoucím postavení, prokáže-li, že vykonával předmětnou činnost nejméně 3 roky v pracovněprávním vztahu, přičemž výkon činnosti nesmí být ukončen více než 10 let před ohlášením živnosti.
- d) Po dobu 3 po sobě jdoucích let v pracovněprávním vztahu, je-li držitelem dokladu o dosažené kvalifikaci vydaného nebo uznaného příslušným orgánem nebo institucí členského státu a potvrzujícího vzdělání a přípravu, které jej odborně připravují pro výkon předmětné činnosti v členském státě původu.

Pokud samotný podnikatel odbornou způsobilost nespĺňuje, může, resp. musí (pokud chce výše uvedenou podnikatelskou činnost provozovat) si zajistit odpovědného zástupce, který bude schopen (a ochoten) odbornou způsobilost prokázat a splňovat (tento odpovědný zástupce odpovídá za řádný provoz živnosti a za dodržování živnostenskoprávních předpisů a musí být ve smluvním vztahu k podnikateli – odpovědný zástupce přitom může zastupovat maximálně 4 podnikatele).

Malé a střední podniky

K členění podniků dle velikosti se zpravidla používají kritéria počet zaměstnanců, obrat nebo bilanční suma. V EU (a díky tomu i v ČR) se v současné době používají všechny tři zmíněná kritéria a v tomto směru je na velikost podniků v EU jednotný pohled. Jinde ve světě se však používají pouze některá z uvedených kritérií a také hranice jednotlivých velikostních oblastí podniku jsou upraveny různě. Podniky jsou však vždy členěny do tří stejných skupin na malé, střední a velké. Skupina mikropodniků, která se používá v rámci členění v EU, je považována za součást malých podniků.

Příklad 5.4.

Dle aktuálního znění Nařízení komise (ES) či aktuálnějšího platného dokumentu² doplňte níže uvedenou tabulku dělení podniků dle velikosti:

	Počet zaměstnanců	Obrat	Bilanční suma
Drobný podnik			
Malý podnik			
Střední podnik			
Velký podnik			

² V době vydání sbírky příkladů je problematika upravena v příloze č. 1 Nařízení Komise (ES) č. 800/2008.

Řešení

Tabulka 3: Dělení podniků dle Evropské komise

	Počet zaměstnanců	Obrat	Bilanční suma
Drobný podnik	do 9	do 2 mil. EUR	do 2 mil. EUR
Malý podnik	9 - 49	do 10 mil EUR	do 10 mil EUR
Střední podnik	50 - 249	10 - 50 mil. EUR	10 - 43 mil. EUR
Velký podnik	nad 250	nad 50 mil. EUR	nad 43 mil. EUR

Příklad 5.5.

Určete velikost následujících podniků dle příslušné metodiky. Ve všech případech použijte kurz 25,140 CZK/EUR.

Příklad 5.5.1.

Ojetá auta s.r.o.

Aktiva celkem:	870 500 000 Kč
Obrat:	1 130 000 000 Kč
Počet zaměstnanců:	130

Řešení

Aktiva celkem:	870 500 000 Kč	34 626 094 €	Střední podnik
Obrat:	1 130 000 000 Kč	44 948 290 €	Střední podnik
Počet zaměstnanců:	130	130	Střední podnik

Příklad 5.5.2.

Právní servis v.o.s.

Aktiva celkem:	58 000 000 Kč
Obrat:	2 500 000 Kč
Počet zaměstnanců:	18

Řešení

Aktiva celkem:	58 000 000 Kč	2 307 080 €	Malý podnik
Obrat:	2 500 000 Kč	99 443 €	Drobný podnik
Počet zaměstnanců:	18	18	Malý podnik

Příklad 5.5.3.

Pekárna s.r.o.

Aktiva celkem:	380 000 000 Kč
Obrat:	178 000 000 Kč
Počet zaměstnanců:	318

Řešení

Aktiva celkem:	380 000 000 Kč	15 115 354 €	Střední podnik
Obrat:	178 000 000 Kč	7 080 350 €	Malý podnik
Počet zaměstnanců:	318	318	Velký podnik

Příklad 6. Vzorový podnik

Pan Srnka se v roce 1995 rozhodl zlegalizovat si svůj koníček zpracování švestek a meruněk ze zahrádky a založit si k tomuto účelu živnost. Panu Srnkovi je 49 let, vystudoval na myslivce, nikdy nebyl trestán a obecně jej lze považovat za oprávněného podnikat.

Pan Srnka se v roce 2002 rozhodl rozšířit svůj sortiment lihových výrobků o bylinné receptury po babičce a další rodinná tajemství. Současně se rozhodl se svým sousedem panem Ježkem, který oplýval nemalými zkušenostmi v oboru, založit za daným účelem komanditní společnost. Struktura společnosti vypadá na konci roku 2002 následovně:

- Komplementáři: Pan Srnka (vklad 2 000 000 Kč) a pan Ježek (vklad 2 000 000 Kč)
- Komanditisté: Paní Srnková (vklad 3 200 000 Kč) a paní Ježková (vklad 1 600 000 Kč)
- Sazba daně z příjmu fyzické osoby 18 %, sazba daně z příjmu právnické osoby 25 %
- Společenská smlouva dělení zisku speciálně neřeší.
- Na plný úvazek zaměstnáni 2 pracovníci po celý rok, 4 pracovníci nastoupili k 1. březnu a dalších 5 nastoupilo od 1. července.
- Výsledky roku 2002: aktiva 25 mil. Kč, obrat 61 mil. Kč.
- Kurz CZK/EUR k 31. prosinci 2001: 32,430 CZK/EUR

Během let se podnikatelům příliš nedařilo a v roce 2011 vypadala jejich společnost následovně:

- Na plný úvazek zaměstnáno 8 pracovníků po celý rok, 3 dostali k 1. listopadu 2011 výpověď.
- Výsledky roku 2011: aktiva 22 mil. Kč, obrat 52 mil. Kč.
- Kurz CZK/EUR k 31. prosinci 2010: 25,305 CZK/EUR

Příklad 6.1.

Jaké živnostenské oprávnění musí pan Srnka vlastnit? Splňuje předepsané podmínky?

Příklad 6.2.

Vyjmenujte nutné kroky pro založení živnosti v roce 1995.

Příklad 6.3.

Změnily se v roce 2002 nějak podmínky provozování živnosti? Pokud ano, jaké a jaké bylo pravděpodobné řešení?

Příklad 6.4.

Určete velikost podniku v roce 2002 dle příslušné metodiky, faktor času ignorujte.

Příklad 6.5.

Určete velikost podniku v roce 2011 dle příslušné metodiky, faktor času ignorujte.

Příklad 6.6.

S využitím znalostí z kapitoly 3 určete podíl na zisku společníků v roce 2002.

Řešení 6.1

Činnost pana Srnky spadá do *Pěstitelského pálení*, jedná se tedy o živnost volnou.

Ze zadání vyplývá, že pan Srnka je zletilý, bezúhonný a dle všeho způsobilý k právním úkonům, základní podmínky pro provozování živnosti splňuje.

Řešení 6.2

Pro založení živnosti musí pan Srnka na živnostenském úřadě nahlásit následující údaje:

- Jméno, příjmení a trvalé bydliště
- Předmět a místo podnikání, doklad o právu k objektu provozovny
- Datum zahájení činnosti
- Informaci o zaměstnancích
- Výpis z rejstříku trestů
- Obchodní jméno

Řešení 6.3

Dle charakteristiky činnosti se mění volná živnost na živnost koncesovanou *Výroba a úprava kvasného lihu, konzumního lihu, lihovin a ostatních alkoholických nápojů (s výjimkou piva, ovocných vín, ostatních vín a medoviny a ovocných destilátů získaných pěstitelským pálením)*.

Pro získání koncese je požadováno některé z následujících oprávnění:

- a) Vysokoškolské vzdělání ve studijním programu a studijním oboru zaměřeném na potravinářskou technologii, chemii, zemědělství, farmacii, lékařství nebo veterinární lékařství
- b) Vyšší odborné vzdělání v oboru vzdělání zaměřeném na potravinářskou technologii, chemii, zemědělství, farmacii nebo veterinární lékařství a 3 roky praxe v oboru

- c) Střední vzdělání s maturitní zkouškou v oboru vzdělání zaměřeném na potravinářskou technologii, chemii, zemědělství, nebo v oboru laborant pro farmaceutickou výrobu a 3 roky praxe v oboru
- d) Osvědčení o rekvalifikaci nebo jiný doklad o odborné kvalifikaci pro příslušnou pracovní činnost vydaný zařízením akreditovaným podle zvláštních právních předpisů, zařízením akreditovaným Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, nebo ministerstvem, do jehož působnosti patří odvětví, v němž je živnost provozována, a 3 roky praxe v oboru
- e) Doklady podle § 7 odst. 5 písm. a), b), c), d) nebo e) živnostenského zákona

Vzhledem k tomu, že ze zadání spíše vyplývá, že pan Srnka žádné ze jmenovaných oprávnění nevlastní, je pravděpodobné, že z tohoto důvodu se spojil s panem Ježkem, který potom nejspíše koncesi mohl získat.

Řešení 6.4

Nejprve je potřeba vypočítat počet zaměstnanců, který odpovídá tzv. počtu ročních pracovních jednotek (RPJ). Zaměstnanci, kteří v daném období pracovali pouze určitou část roku, se potom počítají jako poměrová část. Počet RPJ se v roce 2002 vypočítá následovně:

$$RPJ = C(2 * 1) + B(4 * 10/12) + Č(5 * 6/12), \text{ kde:}$$

C = zaměstnanci pracující v podniku celý rok

B = zaměstnanci, kteří nastoupili v březnu (a pracovali tedy 10 měsíců)

Č = zaměstnanci, kteří nastoupili v červenci (a pracovali tedy 6 měsíců)

$$RPJ = C(2 * 1) + B(4 * 10/12) + Č(5 * 6/12) = 7,83$$

Údaje o podniku shrnuje tabulka níže:

Tabulka 4: Rozhodování o velikosti podniku 2002

	CZK	EUR	Kategorie
Obrat	61 000 000 Kč	1 880 974 €	Drobný podnik
Aktiva	25 000 000 Kč	770 891 €	Drobný podnik
Zaměstnanci	7,83	7,83	Drobný podnik

Z tabulky tedy vyplývá, že společnost u všech zkoumaných ukazatelů spadala do kategorie drobný podnik a jednalo se tedy o drobný podnik.

Řešení 6.5

Nejprve je opět potřeba vypočítat počet ročních pracovních jednotek (RPJ). Zaměstnanci, kteří v daném období z podniku odešli, se i zde počítají jako poměrová část dle délky působení v podniku. Počet RPJ se v roce 2011 vypočítá následovně:

$$RPJ = C(10 * 1) + L(3 * 10/12), \text{ kde:}$$

C = zaměstnanci pracující v podniku celý rok

L = zaměstnanci, kteří pracovali jen do 1. listopadu (a pracovali tedy 10 měsíců)

$$RPJ = C(10 * 1) + L(3 * 10/12) = 10,50$$

Údaje o podniku shrnuje tabulka níže:

Tabulka 5: Rozhodování o velikosti podniku 2011

	CZK	EUR	Kategorie
Obrat	52 000 000 Kč	2 054 930 €	Malý podnik
Aktiva	22 000 000 Kč	869 393 €	Drobný podnik
Zaměstnanci	10,50	10,50	Malý podnik

Z tabulky vyplývá, že navzdory snížení velikosti bilanční sumy a obratu a i navzdory propuštění části zaměstnanců se společnost díky přepočtům a zejména díky kurzu koruny vůči euru ve dvou ukazatelích posunula do kategorie malých podniků a v tomto zjednodušeném pohledu by se potom jednalo o malý podnik.

Testové otázky

Příklad 6.7. Vybte právě jednu správnou odpověď'

Příklad 6.7.1. Živnost je charakteristická:

- Vlastnictvím pouze jediného podnikatele nebo několika společníků
- Povinností vytvářet základní kapitál
- Vlastnictvím pouze jediné fyzické osoby
- Povinnou registrací u Evropské komise

Příklad 6.7.2. Mezi všeobecné podmínky provozování živností patří:

- Doložená praxe v oboru
- Fyzická osoba
- Bezúhonnost
- Věk 15 let

Příklad 6.7.3. V příloze číslo 1 Živnostenského zákona jsou upraveny živnosti:

- Vázané
- Volné
- Koncesované
- Řemeslné

Příklad 6.7.4. V příloze číslo 2 Živnostenského zákona jsou upraveny živnosti:

- Vázané
- Volné
- Koncesované
- Řemeslné

Příklad 6.7.5. V příloze číslo 3 Živnostenského zákona jsou upraveny živnosti:

- a) Vázané
- b) Volné
- c) Koncesované
- d) Řemeslné

Příklad 6.7.6. V příloze číslo 4 Živnostenského zákona jsou upraveny živnosti:

- a) Vázané
- b) Volné
- c) Koncesované
- d) Řemeslné

Příklad 6.7.7. Kritériem členění podniků dle velikosti v EU je:

- a) Velikost příjmů
- b) Velikost produkce v objemovém vyjádření
- c) Velikost základního kapitálu
- d) Velikost bilanční sumy

Příklad 6.7.8. Koncesované živnosti se vyznačují:

- a) Vysoké riziko ohrožení mravní výchovy mládeže
- b) Na získání koncese je právní nárok
- c) Spolehlivost podnikatele i jeho zaměstnanců
- d) Omezený počet koncesí pro obor

Příklad 6.7.9. Vztah živnosti a malého podniku je:

- a) Živnosti jsou brány jako malé podniky
- b) Podnikatel si musí vybrat, zda chce být živnostníkem nebo podnikem jednotlivce
- c) Do malých podniků se počítají jen živnosti právnických osob
- d) Živnosti tvoří zlomek z počtu malých podniků

Příklad 6.7.10. Mezi výhody malých a středních podniků nepatří:

- a) Pružné reagování na změny
- b) Malá konkurence
- c) Odolnost proti hospodářské recesi
- d) Inovativnost

Příklad 6.7.11. Mezi nevýhody malých a středních podniků nepatří:

- a) Omezené možnosti získávání výhod z rozsahu produkce
- b) Vyšší intenzita práce a méně příznivé pracovní podmínky
- c) Nižší likvidita a rentabilita
- d) Omezené prostředky na propagaci a reklamu

Příklad 6.7.12. Mezi hlavní formy podpory malého a středního podnikání nepatří:

- a) Slevy na dani
- b) Záruky za úvěry
- c) Příspěvky a finanční výpomoci
- d) Dotace

Řešení

- 5.1.1. a)
- 5.1.2. c)

- 5.1.3. d)
- 5.1.4. a)
- 5.1.5. c)
- 5.1.6. b)
- 5.1.7. d)
- 5.1.8. c)
- 5.1.9. a)
- 5.1.10. b)
- 5.1.11. c)
- 5.1.12. a)